

חנוך לוין

חנוך לוין נולד ב- 1943 בת"א. למד ספרות ופילוסופיה. מחזותיו הוצגו בתיאטרון העירוני חיפה, בקאמרי, גשר ובהבימה.

מחזותיו מתחלקים לשלושה סוגים:

1. **סאטירות פוליטיות** (שנות ה-60) בתחילת דרכו כתב סאטירות כמו "את ואני והמלחמה הבאה" (68), "קטשופ" (69), "מלכת האמבטיה" (70) ועוד.

2. **קומדיות הייסורים** (שנות ה-70) נקראות גם פארסות משפחתיות, או שכונתיות. על אנשים החיים בסביבה מרופטת שאווירתה העגומה מעוררת בהם דחפי חלום ובריחה אך סופם שהם מוותרים על חלומותיהם ושוקעים בשלולית חייהם. בין המחזות - "יעקבי ולידנטל" (72), "חפץ" (72), "נעורי ורדל"ה" (74), "קרומ" (75), "סוחרי הגומי" (78) ועוד.

3. **מחזות מטאפיזים או כמו מיתולוגיים** (שנות ה-80) בהם משתמש לוין לעתים במיתוסים מהעולם היהודי והיווני, לפעמים לאו דווקא מהמיתוסים. בין המחזות - "ייסורי איוב", "הזונה הגדולה מבבל", "הנשים האבודות מטרוריה", "הילד חולם" ועוד.

אחד החוקרים של התיאטרון הלוויני דיבר על אפקט של צחוק וצמרמורת המתעורר בצופה בהצגותיו. האפקט הזה נוצר בעיקר בשל הרשעות והאכזריות מחד, והעליבות מצד שני בדמויות, ביחסים ביניהן ובמעשיהן.

עירוב ז'אנרים וקומדיה שחורה – בנוסף להשפעות הסגנוניות הללו, ניתן למצוא גם עירוב ז'אנרים היוצר מעין כלאיים בין הקומדיה לטרגדיה ועל כן מחזותיו נקראים גם "קומדיות שחורות". לעירוב הזה כמה מאפיינים והשלכות: א. הוא משתמש באמצעים קומיים רבים מחד, אך ההתרחשויות לעתים מזעזעות וטראגיות (טרגדיה מציגה מהלך אסוני של התרסקות הגיבור שמסתיים בד"כ במותו ובמות דמויות נוספות) מאידך. ב. הדמויות במחזותיו של לוין רחוקות מההרואיות המאפיינת את הדמויות הטרגיות. נהפוך הוא – הן מגוחכות ומונמכות ועוסקות בכפייתיות בסיפוק הצרכים הנחותים ביותר (כמו מין ואוכל). ג. העירוב הז'אנרי הזה יוצר את האפקט של הקומדיה השחורה שבה אין פתרון עליז כמו בקומדיה, וגם אין התעלות וקתרזיס כמו בטרגדיה. הצופה מוצא עצמו לכוד בין צחוק (מעילגות הדמויות ועולמן הנחות ועוד שפע של אמצעים קומיים) חזזוע (מאכזריותן ומהרוע שלהן).

מערכות היחסים בין הדמויות במחזותיו של לוינ:

אחד המאפיינים הבולטים והמרכזיים של היחסים בין בני האדם הוא יחסי "משפיל- מושפל". האמירה "אני משפיל או מושפל- משמע אני קיים" נגזרת מהיחסים הללו ומכך שהדמויות מקבלות אישור לקיומן רק כשהן משפילות או מושפלות. זהו אחד הכוחות המניעים המרכזיים של מחזותיו.

היחסים בין הדמויות מתאפיינים באכזריות, בניצול ובהשפלה.

הזוגיות במחזותיו של לוינ- למרות שהדמויות נכספות לזוגיות, היא אינה משקפת אהבה, אושר או שלוה. הגבר והאישה הלווייניים חייבים להיות ביחד לשם אישור על חייהם. אישה נעלה מקבלת אישור ע"י השפלת בן זוגה שמקבל אישור לערכו על ידי כך. הזוגות העלובים יכולים לכל היותר לזכות באישור לעליבותם בהשוואה ל"זוג האידיאלי".

היררכיה בין הדמויות- בין הדמויות ניתן להבחין בסולם היררכי כבסיס ליחסי משפיל-מושפל. זהו עולם שבו אחד רומס את השני ונבנה מכך. הדמויות נאבקות כדי לשמור על הסטטוס החברתי שלהן ולמעשה לכודות בו. בסופו של דבר כל הדמויות עלובות ומגוחכות (גם הדמויות שעומדות בראש הסולם האנושי המופרך שהן דבקות בו).

הגרוטסקה מאפיינת את מחזותיו של לוינ. הגרוטסקה היא ייצוג המציאות תוך סטייה מהפורפורציות המקובלות ויצירת עיוות המעורר גיחוך ואימה. הדמויות עסוקות באברי הגוף בצורה אובססיבית (אוכל, צואה, מין מונמך וסוטה) כך שהקיום האנושי מתגמד לרמה הנמוכה ביותר של הקיום הפיזי. החוויה האנושית המונמכת מוצגת באופן המעורר סלידה.